

NATIONALØKONOMISK FORENINGENS 50-AARS JUBILÆUM.

Mandag den 13. November 1922 fejrede Foreningen 50-Aars Dagen for sin Oprettelse, den 12. November 1872. Dagen højtideligholdtes dels ved en Eftermiddagssammenkomst for Foreningens Medlemmer, dels ved en Aftenfest i Restaurant Nimb. Eftermiddagssammenkomsten fandt Sted paa Universitetet, hvis Administration havde stillet Festsalen til Foreningens Raadighed efter Bestyrelsens derom fremsatte Anmodning, og som ogsaa havde hejst sit Flag i Dagens Anledning.

Foreningen havde indbudt de nationaløkonomiske Foreninger i Sverige, Norge og Finland til at lade sig repræsentere, og disse havde alle vist Foreningen den Velvilje at efterkomme Indbydelsen, saaledes at Nationaløkonomiska Föreningen i Sverige var repræsenteret ved Professor, Dr. Eli F. Heckscher og Direktør S. Palme, Statsøkonomisk Forening i Norge ved Professor O. Jæger og Direktør Throne-Holst og Ekonomiska Samfundet i Finland ved Professor I. V. Tallqvist og Magister T. von Wright.

Festligheden i Universitetets Festsal.

Mødet aabnedes Kl. 3, og en talrig Forsamling af Foreningens Medlemmer var kommen til Stede sammen

med Repræsentanterne for de 3 nordiske Søsterforeninger og Universitetets Rektor og Administrator som Gæster. Foreningens Formand, Generaldirektør Michael Koefoed, aabnede Mødet med at give følgende Oversigt over Foreningens Virksomhed i de 50 Aar:

Milliardbevægelsen efter den fransk-tyske Krig i 1870—71 bragte et stærkt Opsving i de økonomiske Forhold i vort Naboland mod Syd, som bredte sig videre, og ogsaa her i Landet gav Stødet til Oprettelsen af større økonomiske Foretagender. Det var derfor heller ikke saa mærkeligt, at der under disse Forhold opstod Trang til at skabe et Samlingssted, hvor man kunde drøfte Tidens økonomiske Foreteelser, og det laa i Sagens Natur, at Sjælen i disse Planer var Professor N. C. Frederiksen, som paa den Tid spillede en overordentlig stor Rolle, baade paa Universitetet, i Rigsdagen og i Landets hele økonomiske Liv. Det i Juli 1872 i København afholdte nordiske nationaløkonomiske Møde gav yderligere denne Bevægelse Vind i Sejlene. Oprindelig var det Professor Frederiksens Plan, at der skulde dannes en stor udadtil virkende agitatorisk Forening, som skulde arbejde for Gennemførelsen af de forskellige økonomiske Reforme, som den Gang stod paa Dagsordenen. Han drøftede Sagen nærmere med Professor William Scharling, og de enedes da om foreløbig at danne en mindre Forening, med nærmest videnskabelig Karakter, og i Forbindelse dermed søge skabt et Tidsskrift. Herom førtes saa Forhandlinger med daværende Fuldmægtig i Statistisk Bureau Falbe Hansen og cand. polit. Arntzen, og efter at de dertil nødvendige forberedende Skridt var gjort, samledes disse med en snævrere Kreds for at drøfte Planerne nærmere. Efter gentagne Forhandlinger indbød saa disse 4 Mænd et større Antal mest yngre Nationaløkonome til et Møde i Vincents Lokaler paa Kongens Nytorv den 12. November 1872, hvor Planerne nærmere drøftedes, og hvor det besluttedes at danne en mere begrænset,

nærmest videnskabelig Forening, for hvis Sammenkomster man valgte de af Société d'économie politique i Paris afholdte Møder til Forbillede. Man skulde samles i Vintermaanederne, almindeligvis een Gang om Maaneden, spise til Aften og derefter diskutere et eller andet økonomisk eller socialt Emne.

De i det første Møde vedtagne Love begrænsedes i øvrigt det mest mulige og gav kun liden Anledning til Diskussion; de er i det store og hele gældende den Dag i Dag, idet de kun er forandrede een Gang, nemlig ved Revisionen af 9. November 1915, hvor Foreningens Formaal, som oprindelig angaves at være „at samles for at forhandle nationaløkonomiske Spørgsmaal“, præciseredes at være „dels Foreningsmøder til Afholdelse af Foredrag og Diskussioner om nationaløkonomiske Spørgsmaal, dels Udgivelse af et Tidsskrift og selvstændige Skrifter til Belysning af sociale og økonomiske Emner“. Desuden ændredes Reglerne for Bestyrelsesvalget. Oprindelig bestod Bestyrelsen af 5 Medlemmer, som af sin Midte valgte Formanden; den valgtes for et Aar og kunde genvælges. Efter Revisionen vælges Formanden særskilt for 3 Aar, og af Bestyrelsens øvrige for 3 Aar ad Gangen valgte 6 Medlemmer afgaar 2 hvert Aar, saaledes at den ene af dem først i et følgende Aar kan genvælges.

Nationaløkonomisk Forenings Formænd:

Professor N. C. Frederiksen 1873—77.

Etatsraad Moritz Levy 1877—1892.

Overpostmester H. G. Petersen 1892—98.

Professor W. Scharling 1898—1900.

Nationalbankdirektør M. Rubin 1900—1916.

Generaldirektør M. Koefoed 1916—

Nationaløkonomisk Forenings Bestyrelsesmedlemmer:

Professor N. C. Frederiksen 1873—77.

Vilh. Arntzen 1873—75.

Bureauchef M. Gad 1873—79.

(fortsættes)

I det Festskrift, som Foreningen udsendte, da den fejrede sit 25 Aars Jubilæum, har Professor Scharling skildret Foreningens Liv og Virksomhed i de første 25 Aar, og med Hensyn til Enkeltheder i disse Foreningens

Professor, Dr. V. Falbe Hansen 1873—1900.
 Professor, Dr. W. Scharling 1873—1900.
 Etatsraad Moritz Levy 1875—92.
 Direktør Martin Levy 1877—85.
 Konsul J. T. Heftye (Kristiania) 1879—82.
 Grosserer O. B. Muus 1882—1916.
 Overpostmester H. G. Petersen 1885—98.
 Nationalbankdirektør M. Rubin 1892—1916.
 Kontorchef H. Hertel 1900—1905.
 Statsminister N. Neergaard 1900—
 Professor, Dr. H. Westergaard 1900—1904, 1917—20.
 Nationalbankdirektør Emil Meyer 1904—13.
 Generaldirektør M. Koefoed 1904—
 Sygekasseinspektør V. L. Faber 1913—18.
 Professor Axel Nielsen 1914—1917.
 Kontorchef, cand. polit. O. Himmelstrup 1914—1916.
 Direktør M. Ballin 1916—21.
 Etatsraad, Bankdirektør F. Nørgaard 1916—
 Cand. mag. Frk. Clara Black 1918—21.
 Professor J. Warming 1919—
 Kammerherre, Lensbaron H. Rosenkrantz 1920—
 Departementschef Adolph Jensen 1921—
 Bogtrykker H. Langkjær 1921—

Nationaløkonomisk Forenings Æresmedlemmer:

Professor, Grev Hamilton 1882.
 Konsul Heftye 1882.
 Professor, Dr. V. Falbe Hansen 1911.
 Nationalbankdirektør M. Rubin 1916.
 Professor, Dr. H. Westergaard 1922.

Sekretærer i Nationaløkonomisk Forening og Redaktører af Nationaløkonomisk Tidsskrift.

Vilh. Arntzen 1873.
 Alex. Petersen-Studnitz 1873—1901.
 Adolph Jensen 1901—14.
 Einar Cohn 1914—

første Aar skal jeg henvise hertil. Vil man fra Medlemstallet slutte noget om Foreningens Betydning, skal jeg oplyse, at Foreningen ved sin Start talte 70 Medlemmer, nu, 50 Aar senere, ca. 600, eller mellem 8 og 9 Gange saa mange som den Gang, jfr. nedenstaaende Oversigt, der er optalt efter de i Nationaløkonomisk Tidsskrift optrykte Medlemslister, se ogsaa Aargang 1907, S. 630.

Aar	Antal Medlemmer	Aar	Antal Medlemmer
1873.....	70	1907.....	322
1874.....	110	1910.....	380
1876.....	158	1912.....	402
1879.....	192	1914.....	440
1881.....	197	1915.....	445
1882.....	202	1916.....	506
1883.....	195	1917.....	547
1890.....	263	1918.....	545
1898.....	255	1919.....	577
1902.....	276	1920.....	591
1905.....	271	1921.....	593

Gaar man mere i Detaljer, finder man, at i den første Formand, Professor N. C. Frederiksens Funktionstid fra Stiftelsen til 1877 steg Medlemstallet fra 70 til 156; da han forlod Landet, afløstes han af Nationalbankdirektør, Etatsraad Moritz Levy, der var Formand fra 1877 til 1892; i hans Tid svingede Medlemstallet omkring 200, for efter det nordiske nationaløkonomiske Møde her i Byen i 1888 at vokse til 263 i 1890. Omkring dette Tal holdt Medlemstallet sig derefter i de to følgende Formænds Tid: Overpostmester Petersen fra 1892 til 98 og Professor Scharling fra 1898 til han blev Finansminister i 1900. Derefter blev Nationalbankdirektør Rubin Formand i Aarene 1900 til 1916, og i hans Tid medførte det stærke Opsving i Foreningens Liv og Virksomhed, som ganske overvejende er at føre tilbage til hans livfulde Deltagelse i Mødeaftnernes Dis-

kussioner, at Medlemstallet var stadig og stærkt stigende: fra 276 i 1902 til 322 i 1907, til 402 i 1912 og 506 i 1916. Siden da er Tallet steget jævnt fra Aar til Aar, indtil det nu udgør ca. 600. Det stærkt stigende Medlemstal har naturligvis ført til, at vi stadig har maattet sørge for større Lokaler til Mødeaftnerne; i den første Snest Aar var man væsentlig Gæst rundt om hos forskellige Foreninger, indtil man henimod 25 Aars Jubilæet fik fast Stæde i Hotel Dagmar, hvis Sal vel nok kunde rumme godt 50 Personer; derefter holdt man i Rubins Tid Møderne i Wiwels betydelig større Sal, og da ogsaa den blev for lille, har vi i de sidste Aar haft til Huse hos Nimb.

Som allerede omtalt, var det oprindelig Stifternes Hensigt at give Foreningen et vist videnskabeligt Præg, og det fastholdtes, at kun Folk, der paa en eller anden Maade havde beskæftiget sig med Nationaløkonomi, skulde kunne optages som Medlemmer. Dette fik dog heldigvis ikke Udtryk i Lovene, og ved Revisionen i 1915 blev det i Lovene udtrykkelig sagt, at enhver uberygtet Mand eller Kvinde over 18 Aar kunde blive Medlem. Man havde i de mellemliggende Aar faaet tydeligt Bevis for, at Foreningen havde faaet sin væsentlige Betydning ved at være Samlingssted for Teori og Praksis, og at netop den gensidige Paavirkning og Oplysning under Diskussionerne gav Foreningen den Betydning, den efterhaanden har faaet: at virke til gensidig Belæring.

I de første Leveaar havde Foreningen, som man kan tænke sig af dette, et ganske overvejende akademisk Præg. I Medlemslisten for 1873 finder man saaledes 28 Embedsmænd, 8 Redaktører og Journalister, 3 Sagførere og 10 Kandidater o. l., i alt 49, som tilhørte den akademiske Side af Medlemskredsen; ved Siden heraf var det praktiske Næringsliv kun repræsenteret ved 21 Medlemmer, hvoraf 9 var knyttet til Pengeinstitutter o. l. Men allerede i Medlemslisten for 1890 var af de 263

Medlemmer 168 fra det praktiske Næringsliv og kun 95 tilhørende de liberale Erhverv. I 1898 — 25 Aar efter Stiftelsen — var Antallet af Embedsmænd og dermed ligestillede dog paany i Stigning, idet de nu udgjorde 110 af 255, og nu, 25 Aar senere, er Medlemmer af de liberale Erhverv yderligere forøget, saaledes at de udgør godt Halvdelen af samtlige Medlemmer. Dette skyldes dels den lette Adgang, der er givet de studerende til at blive Medlemmer af Foreningen, dels den stærke Udvikling af de til den sociale Lovgivning knyttede Institutioner, der naturnødvendigt har medført et stort Antal Medlemmer blandt disse Institutioners Tjenestemænd. De 593 Medlemmer i 1921 fordelte sig med 197 Embedsmænd o. l. under Stat og Kommune, 25 Sagførere, 22 Redaktører, Journalister og Politikere, 60 Kandidater uden fast Stilling samt Studerende, 93 Grosserere og andre Handlende, 76 Industridrivende og Ingeniører, 102 Veksellerere, Embedsmænd i Banker, Kreditforeninger og Forsikringsselskaber og 18 Landbrugere, jfr. i det hele følgende Sammenstilling:

	1873	1898	1921
Embedsmænd o. l. under Stat og Kommune	28	56	197
Sagførere	3	13	25
Redaktører og Journalister, Politikere, forsk. Videnskabsmænd	8	21	22
Kandidater uden fast Stilling samt Studerende	10	20	60
Grosserere o. a. Handlende	5	73	93
Industridrivende, Ingeniører o. l.	4	26	76
Veksellerere, Embedsmænd i Banker, Kredit- foren., Forsikringsselskaber	9	33	102
Landbrugere	3	13	18
Ialt ...	70	255	593

Som nævnt har Foreningen to Hovedopgaver, for det første at foranstalte Foredrag om økonomiske og dertil sig knyttende Emner som Grundlag for derpaa følgende Diskussioner, hvorved Medlemmerne faar Lejlighed til at komme sammen, og for det andet at udgive

et Tidsskrift. — Foreningen staar i stor Gæld til talrige Foredragsholdere, som med megen Beredvillighed har paataget sig det betydelige Arbejde, som det er at udarbejde disse Foredrag, hvis Emner Bestyrelsen fastlægger, naar den i September planlægger Vinterens Virksomhed. I de 50 Aar, Foreningen har bestaaet, er der i alt afholdt 221 Foredrag. Disse har i de sidste 25 Aar fordelt sig nogenlunde regelmæssigt med 4 à 5 om Aaret, nemlig 20 i 1897—1902, 22 i 1902—07, 24 i 1907—12, 22 i 1912—17 og 23 i 1917—22. Men i Foreningens første 25 Aar faldt Foredragene mere uregelmæssigt, saaledes var der 36 i de første 5 Leveaar, derefter 22 i 1877—82, men saa kun 18 og 12 i de to følgende Femaar. Dette var en Følge af de spændte politiske Forhold før og efter 1890, idet man naturligvis ikke kunde paaregne Interesse for Reformforslag i en Periode, hvor alle Forslag mer eller mindre blev henlagte af Lovgivningsmagten, og hvor de politiske Modsætninger ogsaa var saa skarpe, at man stod i Fare for, at det venskabelige og imødekommende Forhold, som altid har udmærket Foreningens Diskussioner, skulde brydes. Men allerede i 1892—97 er man oppe paa 22 Foredrag, da er man atter inde i en mere frugtbar politisk Periode, selv om den naturligvis ingenlunde kan staa Maal med de sidste 10—15 Aars uhyre Lovgivningsarbejde.

Mange fremragende Mænd baade indenfor og udenfor Foreningsmedlemmernes Kreds har været Foredragsholdere i Foreningen, og vi har ogsaa, navnlig i den nyeste Tid, haft den Glæde at høre indledende Foredrag fra fremstaaende Mænd i vore Nabolande. Det vilde imidlertid føre for vidt at komme ind paa Enkeltheder i saa Henseende, men jeg skal oplyse, at af de 221 Foredrag var Emnet for 36 Vedkommende økonomiske og statistiske Spørgsmaal i Almindelighed, 7 omhandlede Økonomiens Teori — deraf 6 i Foreningens første Femaar —, 29 behandlede offentlige Finanser, 35 Bank- og

Pengeforhold, 25 Landbrug — deraf 16 i de sidste 25 Aar —, 30 faldt paa Haandværk, Industri og Handel — deraf 18 i de sidste 25 Aar —, 18 omhandlede Transport- og Telegrafforhold — deraf 14 i de første 25 Aar; 25 havde sociale Spørgsmaal til Emne, nogenlunde ligelig fordelt paa de første og sidste 25 Aar, men heraf ganske vist de 10 i det sidste Tiaar. Endelig var Emnet for 11 Foredrags Vedkommende Forsikring og for 5 Andelssagen; jfr. nedenstaaende Oversigt:

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening
1872—1922.

	Øk. og stat. stiske Spørgsm. i Almindeligh.	Økonomiens Teori	Off. Finanser	Bank- og Pengeforhold	Landbrug	Haandværk, Industri og Ar- bejdsmarkedet	Handel og Omsætn.	Transport, Telegraf etc.	Sociale Spørgsmaal	Forsikring	Andelssagen	I alt
1872—77	4	6	6	8	1	1	3	3	3	1	.	36
1877—82	4	.	2	4	2	.	4	1	2	2	1	22
1882—87	4	.	1	2	4	1	.	2	3	.	1	18
1887—92	.	.	2	1	.	.	2	3	3	1	.	12
1892—97	4	.	2	5	2	1	.	5	1	1	1	22
1897—1902 ...	1	1	1	4	5	2	.	1	1	3	1	20
1902—07	6	.	6	2	4	1	.	.	2	1	.	22
1907—12	2	.	5	4	3	6	1	1	.	2	.	24
1912—17	6	.	1	2	2	3	2	1	5	.	.	22
1917—22	5	.	3	3	2	2	1	1	5	.	1	23
I alt...	36	7	29	35	25	17	13	18	25	11	5	221

Foreningens Tidsskrift kan se tilbage paa en statelig Bindrække, idet der i Løbet af de 50 Aar i alt er udsendt 60 Bind, hvoraf de 20 i Foreningens første 10 Leveaar, og derefter et Bind om Aaret. Men naturligvis er Bindantallet i og for sig ikke noget fuldgyldigt Bevis for Tidsskriftets Betydning, det er selvfølgelig Indholdet, der er det afgørende. Dog ogsaa i saa Henseende kan vi kun med Tilfredshed se tilbage paa Bindrækken. Under

de skiftende Redaktioner — første Bind under cand. polit. Arntzens Redaktion, Perioden 1873—1901 under Professor Alexis Petersen-Studnitz, Perioden 1901—14 under Departementschef Adolph Jensen, og i Tiden siden da under Kontorchef Einar Cohns Ledelse, hvilke tre sidste tillige har varetaget Foreningens Sekretærhverv — har Tidsskriftet indeholdt mange betydningsfulde Artikler, som har belyst aktuelle Spørgsmaal i det økonomiske og sociale Liv, hvortil kommer Boganmeldelser, og i de sidste Aar instruktive Oplysninger om Krigens Økonomi her-tillands. Mange Forfattere har ydet deres Bidrag, og ikke mindst fra Universitetets Professorer foreligger talrige belærende Bidrag til Belysning af Tidens økonomiske, sociale og statistiske Forhold.

I 1915 nedsattes et Udvalg for at undersøge Betime-ligheden af, at Foreningen søgte at tilvejebringe Under-søgelser af saadanne Spørgsmaal indenfor Landets Er-hvervs- og Samfundsliv, hvis Behandling kun vanskeligt lod sig foretage officielt og ej heller let af Privatpersoner, med mindre disse kunde støttes under Arbejdet. Bestyrel-sen accepterede et herom af Udvalget stillet Forslag, og ved Lovfornyelsen i 1915 foretoges saadanne Ændringer i Lovene, at denne nye Virksomhed kunde optages af Foreningen. For at tilvejebringe den økonomiske Basis for Foretagendet besluttedes det at henvende sig til Staten og til forskellige større økonomiske Foretagender om Bidrag, og man havde ogsaa den Glæde baade fra disse og forskellige Privatpersoner at modtage de ønskede Beløb. — Fondets Størrelse androg i April i Aar 44,000 Kr. i Stats- og Kommuneobligationer foruden et mindre kontant Beløb, og ved Resolution af 26. Maj 1922 er der derefter meddelt Stadfæstelse paa en Fundats for National-økonomisk Forenings Fond. Det fastsættes heri, at kun Halvdelen af Rentebeløbet aarlig maa anvendes, for-inden det samlede Beløb er blevet 50,000 Kr. I Fundatsen fastslaas Hovedreglerne for Renternes Anvendelse, nemlig

til Udarbejdelse og Udgivelse af Skrifter af økonomisk og socialpolitisk Indhold og iøvrigt til Udbredelse af Kendskab til økonomiske og sociale Forhold. — Saavel under Krigen som i dennes Afviklingsperiode er der lagt saa stærkt Beslag paa de yngre Økonomers Kræfter, at de ikke har kunnet give sig i Lag med disse Arbejder, men naar vi kommer ind i mere rolige Forhold, staar vi rede til at tage Arbejdet op — Opgaver er der nok af, og Nytten ved at faa dem løst er selvindlysende. Her har Foreningen altsaa tilvejebragt Midlerne, og de kommende Aar vil sikkert drage sig dem til Nytte.

Jeg har hermed i al Korthed søgt at give et Billede af Nationaløkonomisk Forenings Virksomhed og Betydning gennem de 50 Aar, som er forløbne siden dens Stiftelse. Det staar mig nu tilbage at bringe Universitetet en Tak, fordi vi har faaet Lov til at afholde vor beskedne Fest i dets Festsal. Som jeg allerede har omtalt, tæller Foreningen et stort Antal akademisk uddannede Medlemmer; for alle os, som med den største Ærbødighed omfatter Universitetet og dets Virksomhed, og som med Glæde ser tilbage paa den Tid, da man i denne Bygning gav os Ly og Kundskaber i Ungdomstiden, og som vi aldrig har glemt siden, hvor saa vor Virksomhed er blevet i det offentlige Tjeneste, har den Omstændighed, at Universitetet ogsaa har ment vor Forenings Virksomhed betydningsfuld nok til at aabne denne skønne Sal for os, yderligere givet vor Fest Glans.

Jeg hilser vore to Æresmedlemmer, hvem Helbredshensyn desværre hindrer i at være sammen med os her: Konferensraad Falbe Hansen, den eneste overlevende af Foreningens 4 Stiftere, og som navnlig i Foreningens første 25 Aar var en af dem, der bar Arbejdets Hovedbyrde og bragte Foreningen ind paa dens senere fulgte Bane, og Nationalbankdirektør Marcus Rubin, som allerede i de første 25 Aar var en flittig Foredragsholder og

Medarbejder i Tidsskriftet, men som navnlig i de næste 25 Aar har været den, som stærkest har sat sit Præg paa Foreningen og skabt dens fremtrædende Betydning i vort Samfundsliv.

Og sidst, men ikke mindst, takker jeg de tilstedeværende Repræsentanter for vore Søsterforeninger i Sverige, Norge og Finland. Jeg takker dem, fordi de har vist os den Ære at komme tilstede og deltage i vor Fest, og fordi de ikke har skyet en anstrængende Rejses Besværligheder for at kunne deltage i vor Glæde over Foreningens lykkelige Tilendebringelse af de første 50 Aar, som vi alle ønsker skal efterfølges af mange gode Aar med nyttigt Arbejde for vort Lands økonomiske og sociale Forhold.

Efter Formandens Tale overrakte Professor Heckscher Nationaløkonomisk Forening en Adresse fra Nationalekonomiska Föreningen i Stockholm af følgende Indhold:

Til

Nationaløkonomisk Forening.

Med glädje har vår förening mottagit inbjudningen att genom representanter deltaga i firandet av den danska systerföreningens femtioårsfest.

När framsynte män en novemberdag 1872 bildade Eder förening, var det i en tid av nydaning och högkonjunktur, och genom världen gick då en strömning av ekonomisk dådkraft. Sedan dess hava onda och goda tider ofta växlat, ock just nu vilar mörkret tungt över världen. Men Eder förening, som, ledd av framstående män, gått lugnt framåt på sin bana, skall för visso i framtiden liksom i det förflutna förstå att genom omsorgsfull prövning av det ekonomiska livets företeelser och uppgifter göra sin insats i arbetet på en lyckligare tingens ordning.

Den samhörighet, som förenar de nordiska folken både på näringslivets område och i dess vetenskapliga utforskning, gör det till en kär plikt för oss att till Nationaløkonomisk

*Forening frambära vor hyllning för tider, som gått, och
vår lyckönskan till tider, som komma.*

Stockholm i November 1922.

För Nationalekonomiska Föreningen

dess Styrelse:

K. LANGENSKIÖLD.

ELI F. HECKSCHER. CONRAD CARLSON.

DAVID DAVIDSON. CHARLES DICKSON. SVEN PALME.

O. RYDBECK. CARL TÖRNEBLADH.

KARL E ÅMARCK.

Derefter overrakte Professor Jæger paa Norsk Stats-
økonomisk Forenings Vegne følgende Adresse:

*Statsøkonomisk Forening ønsker sin ældre danske søster-
forening til lykke til femtiaars jubilæet.*

*Utviklingen har vist, hvilken betydningsfuld begivenhet
det var, som fandt sted den 12. November 1872, da Natio-
naløkonomisk Forening blev stiftet som den første i Norden
med det formaal at samles for at behandle økonomiske
spørsmaal og at utgi et tidsskrift som organ for dansk øko-
nomisk forskning.*

*I de femti aar, som siden da er forløpet, har behandlin-
gen av økonomiske spørsmaal i Danmark — de teoretiske
saavel som de praktiske — i Nationaløkonomisk Forening
hat et brændpunkt, hvorfra økonomisk oplysning har spredt
sig i vide kredse.*

*Og samtidig har foreningens tidsskrift gennem sit rike
og vekslende indhold fra saa mange talentfulde medarbeidere
mægtig bidraget til at fremme den økonomiske tænkning og
til at vække interessen for de økonomiske problemer. Et
overblik over det, som saaledes er ydet, gir et levende ind-
tryk av det fremragende aandsarbeide, danske nationaløko-
nomer har utført.*

Noie knyttet som foreningens arbeide har været til

Danmarks økonomiske udvikling i de forløpne femti aar, har det dog ogsaa hat den største betydning for de øvrige nordiske lande, og vi udtaler en særlig tak for de frugtbare impulser, som norsk socialøkonomisk forskning har modtaget gennem foreningens virksomhet.

I taknemlig anerkjendelse af alt, hvad det har lykkedes Nationaløkonomisk Forening at utrette paa den økonomiske videnskaps og det økonomiske livs omraade, frembærer vi vore varmeste ønsker for en fortsat fremgangsrik virksomhet i overensstemmelse med foreningens ærefulde traditioner.

Kristiania, November 1922.

OSKAR JÆGER.

THV. AARUM.

E. HAGERUP BULL.

J. THRONE-HOLST.

N. RYGG.

Endelig overrakte Professor Tallqvist fra Ekonomiska Samfundet i Finland en saalydende Adresse:

Till

Nationaløkonomisk Forening.

På denna Nationaløkonomisk Forenings högtidsdag önskar det Ekonomiska Samfundet i Finland frambära sin vörtnadsfulla lyckönskan.

Under en tid av femtio år har Nationaløkonomisk Forening arbetat för den ekonomiska forskningen i Danmark, och de resultat, som härunder frembragts, hava varit av betydelse ej blott för det egna landets materiella förkovran utan även för den nationalekonomiska vetenskapen. Uti Finland har detta Nationaløkonomisk Forenings arbete stödse aktats högt. Den teoretiska forskningen i vårt land har från Danmark fått emottaga värdefulla tankar och rika impulser; danska nationalekonomers läror ha hos oss legat som grund för studier i den vetenskap, våra samfund söka befrämja, och i det praktiska livet, där teorierna söka sitt förverkligande, ha skapelser av dansk erfarenhet och dansk företagsamhet på jordbrukets, penningväsendets, industriens, handels och sjöfartens områden mer än en gång tjänat som

förebilder. För det Ekonomiska Samfundet i Finland er det kärt, att här — som en företrädare för nationalekonomien i den yngste av de självständiga nordiska staterna — få be-tyga den finlandska forskningens och det finlandska närings-livets djupt kända tacksamhetsskuld till den danska national-ekonomien, som under ett halvt sekel på ett så framstående sätt representerats av Nationaløkonomisk Forening. I fast förvissning om, at Föreningens strävanden allt framgemy skola bära rik frukt, teoretisk vetenskap och praktisk verk-samhet i norden till båtnad, uttalar det Ekonomiska Sam-fundet sitt varma tack för de år, som gått, och sin upp-riktiga önskan om lycka för de år, som komma.

Å Ekonomiska Samfundets i Finland vägnar:

LEO EHRNROOTH.

J. V. TALLQVIST.

Formanden takkede for de smukke Adresser med deres venlige og hjertelige Ordlyd og udtalte sin Glæde over det siden Krigens Tid voksende Samarbejde mellem de nordiske Lande og Haabet om, at ogsaa de national-økonomiske Foreninger fortsat maatte deltage i dette og fremme Forstaaelsen af Landenes økonomiske og sociale Forhold. Han gav derefter Ordet til Professor, Dr. Ha-rald Westergaard, hvis Foredrag var saalydende:

Nationaløkonomiens Opgaver i vore Dage.

Det er 50 Aar siden, at Nationaløkonomisk Forening saa Lyset. Der er løbet meget Vand i Stranden siden den Tid. De allerfleste af Foreningens oprindelige Med-lemmer er gaaet bort. Og selv om den menneskelige Karakter ikke har forandret sig, saa har dog Samfundet i vore Dage et helt andet Præg end dengang. Samfunds-udviklingen har aldrig staaet stille, men man vil næppe kunne finde noget Tidsrum af samme Længde i Danmarks Historie, der viser saa uhyre Forandringer.

Der var Opgaver nok for 50 Aar siden for en Forening, der vilde drøfte nationaløkonomiske Spørgsmaal. Der var dybtgaaende teoretiske Grundspørgsmaal, som i høj Grad trængte til at klares: selve Nationaløkonomiens Metode var under Debat, „Katedersocialismen“ og den historiske Skole krævede Ørenlyd. Den socialistiske Bevægelse var lige kommet til Danmark. Og der var vigtige praktiske Spørgsmaal fremme, som f. Eks. om Guldmonnfoden. Andre Spørgsmaal meldte sig. Ikke længe efter Foreningens Stiftelse brød den store Verdenskrise frem, direkte eller indirekte i nær Forbindelse med den store Krig mellem Frankrig og Tyskland, ligesom den nuværende økonomiske Elendighed er en Følge af Verdenskrigen; og da dette Uvejr var forbi, kom den lange Nedgangsperiode, der kastede saa dybe Skygger over store Dele af Europa. Alt dette stillede Nationaløkonomien store Opgaver.

Nu er der altsaa gaaet 50 Aar, og det ligger nær at spørge, om Nationaløkonomisk Forening vedblivende har Eksistensberettigelse.

Dette Spørgsmaal er i Virkeligheden identisk med dette, hvorledes overhovedet Nationaløkonomiens Stilling er i vore Dage, om den har Livskraft eller bør lægges til Side. Thi hvad enten denne Forening stiller sig paa en bredere Basis og særlig tager Sigte paa et Oplysningsarbejde ved Diskussion om praktiske økonomiske Spørgsmaal, der er fremme i Tiden, eller den stræber efter at løse strengt videnskabelige Opgaver, bundet dens Virksomhed jo altid i Nationaløkonomien. Nu er vi jo paa en Maade naaet dertil, at alle Mennesker er blevet Nationaløkonomer. Der er snart ikke en Skoledreng, der ikke véd Besked om den svenske og danske Krones Værdiforhold eller om den tyske Marks Kursfald. Paa Gader og Stræder hører man Lønsørgsmaal og Arbejdskonflikter drøftede Mand og Mand imellem. Men paa den anden Side hører man det ofte gjort gældende, at

Nationaløkonomien efter Verdenskrigen har spillet fuldstændig fallit, at den er ganske afmægtig overfor de store Spørgsmaal, som stiger frem af det nuværende frygtelige Ragnarok.

Og jeg skal være villig nok til at indrømme, at det er vanskeligt for Nationaløkonomer at blive orienterede i alt dette Virvar. Men saa meget kan vi være enige om, at hvor der er Spørgsmaal at løse, er der Brug for videnskabelig Tænkning, og hvis Nationaløkonomien skulde være afgaaet ved Døden, maatte der komme en ny Videnskab, der tog Spørgsmaalene op, hvad Navn man saa vilde give den.

Til Undskyldning for Nationaløkonomien maa det i hvert Fald kunne siges, at intet Menneske kunde have forudset, at Verdenssamfundet skulde blive kastet ud i en saadan Malstrøm som den, hvori vi hvirvles om efter den store Krig. Ingen kan forlange, at de Læresætninger, der passede under en rolig og jævn fremadskridende Bevægelse skal bevare deres Gyldighed i den rivende Malstrøm, vi nu befinder os i. Nationaløkonomiens Hovedopgave i vore Dage maa netop være en grundig Revision, for ikke at sige en fuldstændig Omskabelse, af af hele Samfundets Dynamik, men det behøver ikke at betyde, at Nationaløkonomien er død og borte: hvert nyt Problem kan ganske naturlig give den ny Livskraft. Saaledes er Kaarene for al Videnskab.

En nødvendig Betingelse for at faa en saadan Revision er en grundig Udredning og Bedømmelse af alt, hvad der er foregaaet under Verdenskrigen og i Aarene derefter, under Indflydelse af den økonomiske Nødtilstand, som Krigen skabte; vi skal have en Vurdering af alle de Forskydninger indenfor Samfundet, som fulgte med Krigen. Der ligger her store Opgaver, som kan lægge Beslag paa mangfoldige Kræfter. Til dette Formaal vil den store Række Monografier om Verdenskrigens Virkninger, som Carnegie Endowment for International

Peace har planlagt, kunne yde et Bidrag. Det gælder den sociale Lovgivning i alle dens Forgreninger, Staternes Skattepolitik, baade efter dens Indhold og dens Virkninger, Prisreguleringen i alle dens Faser, Handelspolitiken, Spørgsmaalet om de private og offentlige Monopoler, Indkomst- og Formuefordelingen og ikke mindst hele Pengevæsenet. Og uden om alt dette ligger hele det store Spørgsmaal, som hver Slægt maa tage op paa ny til Klaring, om Forholdet mellem Stat og Individ, dette Spørgsmaal, som ned igennem Tiden i saa høj Grad har skiftet Karakter, fra den Gang, da Merkantilismen herskede og de kameralistiske Forfattere idelig og altid appellerede til „Politiet“, naar det gjaldt et økonomisk Spørgsmaal, til den liberale Perodes Individualisme og saa igen tilbage til Nutidens Svingning henimod det gamle Synspunkt. Og det er ikke blot dette Spørgsmaal i dets Almindelighed, som kræver Belysning. Disse Undersøgelser maa ogsaa tage Sigte paa Staterne i Staten, de mange Nydannelser i Samfundet, Arbejder- og Arbejdsgiverforeningerne og hvad de nu hedder, paa disse Institutioners Indskud i hele det sociale og økonomiske Liv, under indbyrdes Kamp eller Samarbejde.

De, der finder Nationaløkonomien afmægtig overfor alle disse Opgaver, kunde søge Støtte i deres Betragtning ved at se paa dette Fags Standpunkt for 50 Aar siden. Det maa indrømmes, at det dengang havde sine Mangler. Man kan fristes til at sige, at der endnu var Rester tilbage af det gammeldags skolastiske Svøb, som Videnskaben har maattet vikle sig ud af. En Videnskab, der anvendte en uforholdsmæssig Kraft paa Opstilling af Definitioner og Begrebsbestemmelse; vistnok var Formen elegantere end i gamle Dage, men den kunde ofte synes at dække over en vis stivnet Aandsfattigdom, der hurtig lod sig stille tilfreds med de Løsninger, der opstilledes overfor de forskellige Spørgsmaal, og derved kom til at hindre dyberegaaende Undersøgelse.

Det er jo netop Vidnesbyrdet om en ægte Sandheds-søgen, at den ikke stiller sig tilfreds, men bestandig ægges til at grave dybere. Faren for, at en uforholdsmæssig Del af Kraften gaar med til Opstilling af Begrebsbestemmelserne, medens man tager det lettere med at give disse Begreber et reelt Indhold, er endnn tilstede; den vil altid lure paa et Fag af den Beskaffenhed som Nationaløkonomien, men det tør hævdes, at den betyder mindre end dengang, og at Nationaløkonomien er bleven mere virkelighedsfyldt og mere skikket til alsidig Vurdering af alle de Fænomener, som Nutidens brogede Samfund viser os. Det vilde kræve en vidtløftig Dokumentation ud fra hele Nationaløkonomiens Udvikling i de sidste 50 Aar at paavise dette, men hvis man tvivler paa, at Resultatet af denne Udvikling er det antydede, saa kan man maaske gaa en Genvej ved at kaste et Blik paa de Videnskaber, som er rykket Nationaløkonomien til Hjælp, og se paa de Undersøgelser, som dette Samarbejde giver Anledning til.

Der er tre Fag, som maa komme frem i første Række i saa Henseende, Historien, Filosofien og Statistiken.

Der er for det første Historien. Den Tid er forlængst forbi, da Nationaløkonomerne stredes om, hvorvidt en historisk Betragtning af Samfundsfænomenerne var en Nødvendighed. Man har saa meget desto lettere kunnet enes derom, som enhver, der vil holde sine Øjne aabne, uundgaaelig maa se, i hvilken mærkelig Grad Verdenshistorien gentager sig. Der er noget slaaende i Prædikerens Ord, at der er intet nyt under Solen, at „er der noget, hvorom man vilde sige, se dette er nyt — for længe siden er det sket i de Tider, som har været før os“. Hvad man har oplevet i disse sidste Aar af Bolignød og Prisforskydninger og Børsspekulationer, det vil vi finde, om end i mindre Format, under Napoleonskrigene. Vi har alle god Grund til at sætte os ind i den

store Kontinentalspærring, som Napoleon satte i Scene. Og naar vi i vore Dage overvældes af Valutaspørgsmaalets Vanskeligheder, saa kan vi lære noget af, hvad Datidens Nationaløkonomer med Ricardo i Spidsen skrev om dette Emne.

Selvfølgelig kan en historisk Undersøgelse drives paa aandløs Maade, idet man søger Paralleler, hvor de ikke findes, men saadanne Misbrug maa ikke skræmme den ærlige Forsker. Det kan være, at den tyske historiske Skole havde havt lettere ved at vinde Forstaaelse, hvis den paa alle Punkter havde holdt sig indenfor de rette Grænser. Men ingen Forsker, der lever sig ind i økonomiske og sociale Tilstande i svundne Tider, vil kunne undgaa at hente Hjælp derfra til Forstaaelse af vor Tid.

Af ligesaa stor Betydning for Nationaløkonomien vil Filosofien være. Det er ikke for intet, at saa mange fremragende Nationaløkonomer har været Filosofer. I vor realistiske Tid er der i denne Sammenhæng særlig Grund til at nævne Filosofiens unge Datter Psykofysiken. Det staar i Forbindelse med den Forskydning, som er foregaaet i de sidste halvhundrede Aar i Værdilæren, idet man er gaaet ud paa at vise, hvilken Betydning det enkelte Individ tillægger det Forraad, han raader over. Ved rent foreløbige Betragtninger af denne Art føres man til Opstilling af en Række vigtige Sætninger til Belysning af hele Omsætningens Mekanik, saavel som af Beskatningen og Fordelingen. Men idet man søger at give disse Sætninger et positivt Indhold, føres man ganske naturlig over i Psykofysiken.

Det kunde ganske vist ved første Øjekast se ud, som om disse Forhold unddrager sig lagttagelsen, men man vil dog paa forskellig Maade kunne belyse dem. Den forskellige Efterspørgsel efter en Vare under vekslende Prisforhold er nemlig en Resultant af de enkelte Indviders Forhold, og en given Samfundsklasses Udgiftsbudget under Indflydelse af forskellige Prisniveauer giver

Bidrag til Forstaaelse af Grænsenyttens relative Størrelse ved forskellige Varer. Undersøgelser over disse Forhold staar i Sammenhæng med en Opgave af vidtrækkende Betydning, som Nationaløkonomerne ikke altid har skænket tilstrækkelig Opmærksomhed. Det er Spørgsmaalet om Forbruget. Man tænker i Regelen mere paa Produktionen og Omsætningen end paa Forbruget. Jeg skal straks nævne et Punkt indenfor dette Afsnit af Nationaløkonomien, hvor der kan gøres frugtbringende Undersøgelser, og hvor saadanne Undersøgelser er i høj Grad ønskelige.

Hvis man vil mene, at Psykofysikens Indskud i Værdilæren til syvende og sidst ikke kan blive af væsentlig Betydning, saa kan der nævnes et andet Omraade, hvor denne Videnskabs Bidrag kan være af iøjnefaldende Værdi. Det drejer sig om Spørgsmaalet om Arbejdets Stilling i Samfundshusholdningen. Vi kan se dette ved blot at tænke paa et tilsyneladende saa elementært Spørgsmaal som dette, hvilke Pavser man skal benytte ved Arbejdsdagens Inddeling for at faa størst Udbytte af Arbejdet, idet man uden at have Vejledning i dette Spørgsmaal let vil fristes til at holde altfor ensidig fast ved traditionelle Ordninger, som maaske daarlig kan bringes i Harmoni med den nuværende Arbejdsdags Længde.

Men der er Emner af langt mere afgørende Betydning, saaledes Spørgsmaalet om Sammenhængen mellem Arbejdstiden, Arbejdsanstrengelsen og Produktiviteten. Her er en vid Mark for lagttagelser, og endnu raader man ikke paa langt nær over tilstrækkeligt Materiale. Den amerikanske Bevægelse for at fremme „Efficiency“ i Arbejdet („Taylorsystemet“) har bidraget noget til at skaffe Oplysninger i denne Retning, og en Række af Institutioner til Undersøgelse af saadanne Forhold er i de sidste Aaringer kommet i Arbejde rundt om i Verden, saaledes „Industrial Fatigue Research Board“ og „National Institute of Industrial Psychology“ i

England, og „Institut Lannelongue d'Hygiène Sociale“ i Frankrig.

Ikke mindst vil det have Interesse at komme paa det rene med, hvilken Indflydelse den forskellige Ernærings-tilstand har paa Arbejdskraften. Det er altsaa, om man vil, nu Fysiologien, der skal kaldes til Hjælp. I denne Forbindelse kan endelig nævnes det saa meget omdebatterede Spørgsmaal om forskellige Alkoholdosers Indflydelse paa Arbejdsevnen. Det er et Omraade, der i høj Grad trænger til Undersøgelse, for at uddybe eller revidere de lagttagelser, man raader over. Før saadanne Spørgsmaal er tilfredsstillende belyst, mangler Nationaløkonomien et Kapitel i Læren om Forbruget.

Jeg nævnede Fysiologien i Forbindelse med Psykofysiken. Man kan ogsaa i samme Aandedræt nævne Statistiken. Adskillige af de Spørgsmaal, som Psykofysiken har at arbejde med, har netop en statistisk Karakter. Men Statistiken har jo i det hele taget fra første Færd staaet i nøje Samarbejde med Nationaløkonomien. Der kan være dem, der mener, at har man blot faaet Tallene, saa behøves der ikke mere. Man har en interessant Udtalelse af denne Art af den berømte franske Kemiker Lavoisier, et af Ofrene for den store franske Revolution. Han udviklede i en Afhandling om Landbrugsproduktion, hvor ønskeligt det vilde være at faa en god Landbrugsstatistik, bygget paa lagttagelser, i Stedet for de mange skønsmæssige Tal, han nødsagedes til at opstille. Havde man en saadan Statistik, hævdede Lavoisier, vilde man kunne fremsætte hele den politiske Økonomi paa nogle faa Sider, eller rettere: denne Videnskab vilde helt høre op at være til, thi alle Spørgsmaal vilde da være saa lette at løse, at der ikke vilde være nogen Mulighed for Meningsforskel. Ja hvis dette var rigtigt, var der jo god Mening i at lade Nationaløkonomisk Forening afgaa ved Døden med det samme. Men Nationaløkonomien behøver saa vist ikke at være bange for, at

Statistiken skal gøre den arbejdsløs. I vort uhyre broget sammensatte Samfund, der hvert Øjeblik skyder nye Skud og idelig er Genstand for store Forandringer, der vil blot hver ny lagttagelsesrække fremkalde Kravet om endnu mange flere Oplysninger, og hvert Øjeblik vil der opstaa nye Problemer, eller de gamle vil skifte Karakter.

Statistiken har selv i de sidste 50 Aar været i en stærk og stadig Udvikling, hvorved den mere og mere er bleven i Stand til at yde Nationaløkonomien den Støtte, den trænger til. Tiden omkring 1870 kan netop siges at være et Vendepunkt i Statistikens Historie; vi kan nævne Navne som Lexis, Knapp og Zeuner, Woolhouse og Edgeworth. Man kan sige, at der har udviklet sig en bestemt statistisk Tænkning, en fast Metodik, som værner Statistikerne mod Fejlslutninger og Hastværksresultater, og samtidig er Tekniken gaaet frem i en hidtil uanet Grad, saa at man kan fremskaffe og behandle de statistiske Data med langt større Sikkerhed end før, og man har været i Stand til at inddrage det ene nye Emne efter det andet under lagttagelsen.

Selvfølgelig foregaar en saadan Udvikling ikke uden Voksværk. I sin Iver for at skaffe sig klare og eksakte Metoder kan man have ladet sig friste til saa at sige at skyde Spurve med Kanoner, idet man har villet udvikle et matematisk Formelapparat til Løsning af elementære Opgaver, som i og for sig kan klares ved en ganske usammensat Tankegang. Man kan indvende mod denne Retning indenfor Statistiken, at den frister Statistikerne bort fra Realiteterne og gør Statistiken virkelighedsfjern. Men selv om dette Erobringstog fra Matematikernes Side kan have gjort nogen Skade i denne Henseende, saa har det i alle Tilfælde tilført Statistiken et Fond af rationel Tænkning, som enhver Videnskab maa være taknemlig for, og ud fra hvad der saaledes er vundet, kan den moderne Statistiker med større Tillidsfuldhed give sig i Lag med de positive Opgaver, der foreligger, og føle sig mere

tryk ved den elementære Behandling af de indsamlede Oplysninger. Jeg haaber ved en senere Lejlighed at kunne belyse dette Spørgsmaal nærmere.

Naar det nu gælder Forbindelsen mellem National-økonomien og Statistiken, saa er det i vore Dage særlig den økonomiske Statistik, der kommer i Forgrunden. Hidtil har det været Menneskestatistiken, der har fremkaldt Hovedinteressen, idet Statistiken saa at sige følger Mennesket fra Vuggen til Graven. Og der er jo mange Opgaver, f. Eks. i den sociale Lovgivning, som i afgørende Grad kræver Oplysninger af denne Art. Arbejdet falder lettere her end i den økonomiske Statistik, fordi mange af de Spørgsmaal, der stilles under Indsamlingen af Oplysningerne, kan faa et ganske utvetydigt Svar, hvor gammel en Mand er, om han er gift eller ugift osv. osv. I den økonomiske Statistik er Grænserne langt mere flydende, de Oplysninger, man har Brug for, er af en langt mere broget og ubestemt Karakter, og de er langt vanskeligere at tilvejebringe. Som oftest er det kun Brudstykker, man kan naa at samle, Symptomer, der giver Fingerpeg til Løsning af det Problem, man beskæftiger sig med, men heller ikke mere.

Hvad det kommer an paa for Nationaløkonomien, er i denne Sammenhæng ikke mindst at kunne udvikle en økonomisk Meteorologi, at vinde Klarhed over Perioderne i det menneskelige Samfundsliv, at forstaa Varslerne om en kommende Krise og vurdere de Midler, Samfundet har til at behandle dem. Her har man i den senere Tid, navnlig i Nordamerika, udfoldet kraftige Bestræbelser, idet man systematisk indsamler Oplysninger om alle disse Fænomener i den økonomiske Verden. Høst, Jernproduktion, Priser, Bankomsætninger, Kurser, Rentefod osv. osv., og følger dem fra Maaned til Maaned, fra Aar til Aar, for muligvis at finde Forbindelsen imellem dem. Man er paa det rene med, at denne Forbindelse maaske ofte virker med en vis Tidsafstand, saa at

Maksimum paa et af disse Omraader naaes tidligere end paa et andet, og det gælder da ogsaa om at maale denne Afstand. Lettest kan man ved disse Undersøgelser udskille de Bevægelser, der findes indenfor et Kalenderaar; disse Bevægelser er sædvanligvis smaa, men ofte meget tydelige, og ingenlunde uden Interesse. Derefter kommer Spørgsmaalet, om der er længere Perioder i det økonomiske Liv, idet man f. Eks. mener at kunne paavise en otteaarig Bølge i Regnmængden, der atter skal paavirke Høsten og derfra virke videre ud. Og endelig kommer hertil de særlige Kræfter, der mere uregelmæssig gør sig gældende og overfor hvilke det har stor Interesse i Tide at kunne hejse Stormsignalerne. Der vil uden Tvivl kunne ydes Nationaløkonomien en vigtig Haandsrækning, naar det gælder om at trænge til Bunds i Spørgsmaal af denne Art og faa udviklet en grundig og alsidig Kriseteori. Endnu er den økonomiske Statistik paa dette Omraade i det forberedende Stadium, og der forestaar her et stort, men forhaabentlig frugtbringende Arbejde for Nationaløkonomer og Statistikere.

I nær Forbindelse med alt dette staar hele det store Valutaspørgsmaal, som for Tiden mere end noget andet har vakt Nationaløkonomernes Opmærksomhed og har sat saa mange Penne i Bevægelse. Den uhyre Litteratur, som dette Spørgsmaal har fremkaldt, vil formodentlig for en stor Del blive til Makulatur, hvad enten det f. Eks. drejer sig om mere eller mindre abstrakte Betragtninger over, hvad der giver en Pengeseddel Værdi, eller man søger Veje til en praktisk Forbedring af Valutaen; men det tør man gaa ud fra, at der ud af dette Kaos vil vokse virkelig indsigtsfulde Bidrag frem, som vil blive staaende ned igennem Tiderne; og ved en saadan Afklaringsproces vil det ikke mindst være Statistiken, der kan yde Bistand. Det samme vil gælde, naar man ser Spørgsmaalet fra en anden Side og undersøger Pris-

niveauets Bevægelser, eller rettere giver sig i Lag med de to Prisniveauer, som kan gøre sig gældende under den nuværende Gnidningsmodstand i Vareomsætningen, Prisniveauet i Hjemlandet og overfor Udlandet.

Hvad her er sagt, kan maaske være Fingerpeg angaaende det, som man i vore Dage med den uhyre videnskabelige Arbejdsdeling saa ofte sukker efter, Samarbejdet i Forskningens Verden, Videnskabens Enhed. Men i øvrigt er det med Hensyn til Nationaløkonomiens Fremtid kun enkelte Antydninger, jeg har kunnet give. Og Livets Vækst er saa mangfoldig, at man vel skal vogte sig for at profetere, hvor meget Historien end gentager sig. I hvert Fald haaber jeg at have vist, at der er Gæring og Udvikling, saa maa Tiden vise, hvorledes Problemerne nærmere vil forme sig. Maatte nu under denne Udvikling de nordiske Nationaløkonomer være med i Arbejdet, og maatte denne Forening som hidtil være Fristed for en saglig og upartisk Drøftelse af de store Spørgsmaal.

Da Professor Westergaard havde afsluttet sit Foredrag, bragte Formanden ham Foreningens Tak i følgende Ord:

Jeg bringer Professor Westergaard Foreningens Tak for hans betydningsfulde Foredrag her i Dag, som har været et værdigt Bidrag til Foreningens 50 Aars Fest.

Jeg skal dernæst paa Bestyrelsens Vegne bede Dem modtage Udnævnelsen som Foreningens Æresmedlem. Hvad De i Deres Lærergerning paa Universitetet har betydet for alle Deres Elever baade som Videnskabsmand, Lærer og Menneske, skal jeg ikke uddybe; men ogsaa i Foreningen ser vi op til Dem med Højagtelse som mangeaarigt Bestyrelsesmedlem, som Foredragsholder og som hyppig og interesseret Medarbejder ved Tidsskriftet, og det vil være os alle en Glæde og Ære, om De paa denne vor Festdag vil modtage Udnævnelsen som vor Forenings Æresmedlem.

Medlemmerne rejste sig under denne Udtalelse og gav ved stærke Bifaldsytringer deres Tilslutning til Professor Westergaards Udnævnelse til Foreningens Æresmedlem.

Med en Tak fra Formanden til Medlemmerne for talrigt Fremmøde afsluttedes Universitetsfestligheden.

Festmiddagen hos Nimb.

Kl. 7 samledes i Restaurant Nimb Foreningens Medlemmer og Gæster i et Antal af ca. 155.

Formanden, der førte Foreningens ældste Æresmedlem, Konferensraad Falbe Hansen til Bords, bød Velkommen og udbragte derefter et Leve for Hans Majestæt Kongen, til hvem han foreslog Afsendelsen af følgende Telegram:

„Nationaløkonomisk Forening, samlet til Fest i Anledning af Foreningens 50aarige Bestaaen, sender Deres Majestæt sin Hilsen og Hyldest.“

Herpaa indløb følgende Svar:

„Takkende sender jeg Nationaløkonomisk Forening min Lykønskning og Hilsen.“

CHRISTIAN R.

Senere udbragte Formanden Foreningens Skaal. I Tilknytning til sine Udtalelser paa Universitetet fremhævede han, at Foreningen til alle Tider med Rette havde kunnet sætte Ordet Frisind paa sin Fane. Han fremhævede den som Samlingssted for unge og gamle, for Mænd og Kvinder, for Teori og Praxis og for Folk af alle politiske Anskuelser, til gensidig Oplysning og Belæring. Han ønskede den fortsat Fremgang med det Maal for Øje at skabe den størst mulige Lykke for det størst mulige Antal Mennesker.

Ordet blev dernæst givet til Departementschef Adolph Jensen, der talte for Foreningens tre Æresmedlemmer, Konferensraad Falbe Hansen, Nationalbankdirektør Mar-

cus Rubin og Professor Harald Westergaard. Da Nationalbankdirektør Rubin ved Sygdom var forhindret i at være til Stede, afsendtes der følgende telegrafiske Hilsen til ham:

„Nationaløkonomisk Forening, samlet til Fest paa sin 50aars Dag, sender sit Æresmedlem og mangeaarige Formand en hjertelig Tak for fremragende Virksomhed.“

hvorpaa der i Aftenens Løb indløb følgende telegrafiske Svar fra Direktør Rubin: *„Tusind Tak“*.

Formanden meddelte derefter, at Nationaløkonomisk Forening fra Direktør Rubin havde modtaget en Dirigentklokke af Sølv med Inskription, ledsaget af nedenstaaende venlige Skrivelse til ham:

„Jeg haaber ikke, det er ubeskedent at bede Bestyrelsen for Nationaløkonomisk Forening modtage medfølgende lille Gave til Tak for de mangfoldige Aftener, jeg har haft den Glæde at være til Stede ved Foreningens hyggelige og lærerige Møder, fra jeg for snart halvtreds Aar siden første Gang stod paa dens Talerstol.

Tak for Fortiden, til Lykke til Dagen og de varmeste Ønsker for Fremtiden.

Jeg beder Dig bringe alle Kollegaer og Venner fra Ind- og Udland en hjertelig Hilsen.

Din hengivne

MARCUS RUBIN.“

Den næste Taler var Statsminister Neergaard, der motiverede et Leve for de tre skandinaviske Søsterforeninger, for hvilken Skaal Professorerne Eli Heckscher, Jæger og Tallqvist takkede. Derefter talte Professor Harald Westergaard for Formanden, hvorefter Ordet blev givet frit. Blandt de følgende Talere var Kontorchef Wegener, der bragte Socialøkonomisk Samfunds Lykønskning, Universitetets Rektor, Professor Biilmann, Ekspeditionssekretær Svend Rode, Frk. Clara Black og Toldinspektør Helge Smith, hvorefter Formanden

ønskede Velbekomme med en fornyet Hyldest til Foreningens Medstifter og Æresmedlem, Konferensraad Falbe Hansen.

Efter Bordet fortsattes det selskabelige Samvær i de tilstødende Selskabslokaler.

Foruden de Hilsener, som tilsendtes Foreningen fra de tre nordiske Søsterforeninger, indløb ogsaa følgende Telegram fra Reykjavik:

„I Erkendelse af Nationaløkonomisk Forenings Betydning for økonomisk Videnskab og Politik i Norden sender vi i Anledning af Jubilæet vore bedste Ønsker om Foreningens Fremtid.

ISLANDSKE STATSVIDENSKABELIGE KANDIDATER.”

som Formanden bad den tilstedeværende Kommitterede Jon Krabbe frembære Foreningens erkendtlige Tak for. Desuden indløb telegrafiske og skriftlige Hilsener fra en Række Medlemmer af Foreningen, der havde været forhindret i at deltage i Jubilæumsfestlighederne.